

شیوه‌ی اداره و مدیریت کلاس درسی چند پایه

سینا بهمن نیا^۱، تورج محمودیان آذر^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه امینی تبریز، رشته علوم تربیتی، گرایش دبستانی و پیش دبستانی

^۲ دانشجوی کارشناسی دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه امینی تبریز، رشته علوم تربیتی، گرایش دبستانی و پیش دبستانی

چکیده

مدیریت کلاس درس چند پایه به روش‌هایی مربوط می‌شود که معلمان با کمک آنها رفتار دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشد و راه را برای سهیل و تسریع یادگیری مطلوب دانش‌آموزان هموار می‌کند. هدف این مقاله بررسی روش‌های مدیریت و اداره‌ی کلاس‌های چند پایه است که با روش‌های معمول استفاده می‌شود: - شیوه‌ی کلاس محوری (معلم دو یا سه کلاس را محور قرار می‌دهد و در یک ساعت مستقیم و رودرو با آنها کار می‌کند، بقیه‌ی کلاس‌های غیرمحور را مشغول انجام تکالیفی چون نقاشی، انشا، تمرین خط و ... می‌کند). - شیوه‌ی تدریس ماده‌ی درسی به صورت همزمان به تمام پایه‌ها (در این روش معلم مقدماتی را فراهم می‌کند و مطلب را که ارتباط طولی با دروس و پایه‌های دیگر دارد انتخاب می‌کند و همزمان مفاهیم را به صورت عمودی و همزمان در یک جلسه به تمام دانش‌آموزان در تمام پایه‌ها بدون جداسازی ارائه می‌دهد). - روش تدریس مواد درسی مختلف با اهداف مشترک به چند پایه در یک زمان؛ در این روش معلم برنامه‌ی درسی را در نظر گرفته و دروس مختلف را که هدف‌های مشترک دارند را در یک جلسه تدریس کرده سپس مراحل اجرا به صورت منسجم به این قرار است: الف) انتخاب مفاهیم درسی مختلف در پایه‌های که دارای اهداف مشترک اند. ب) استخراج و نوشتن اهداف مشترک. ج) تدوین برنامه‌ی فعالیت‌های هر یک از گروه‌های کلاسی. برای ارائه‌ی بهتر تدریس معلمان عزیز سعی کنند روش‌های تدریس خود را بررسی کنند و معایب و محدودیت‌های تدریس خود را اصلاح کنند.

واژه‌های کلیدی: شیوه، مدیریت، کلاس، چند پایه، تدریس.

مقدمه

با اندکی مطالعه در سابقه تعلیم و تربیت می توان دریافت قدمت وجود کلاسهای چندپایه به آغاز تعلیم و تربیت گروهی می-رسد زیرا که تا قبل از ایجاد تغییرات کمی و کیفی در آموزش و پرورش به شیوه جدید تعلیم و تربیت کدامیک و برنامه ریزی شده با قالب امروزی امر آموزش و تعلیم و تربیت متناسب با نیازها و ارزشها رایج هر زمان و تحت تأثیر و سیطره حکومت، نظامها، جوامع، فرقه ها و حتی خانواده ها به طرق مختلف جریان داشته است. در زمان گذشته آموزش و پرورش جهان شمول نبود و بیشتر فرزندان خواص را زیر پوشش قرار می دادند؛ و در هر منطقه یا محدوده جغرافیایی فرقه ای و حکومتی متفاوت بوده و از انسجام کامل برخوردار نبوده است. تعداد دروسی که شاگردان برای طی مدارج تحصیلی دوره خاص می گذراندند بسیار محدود بوده و در اکثر موارد محل خاصی برای تشکیل کلاس درس وجود نداشت و در هر شرایط جلسات درس برگزار می شد. شاگرد مکتبی بود که حق کسی ضایع نمی شد و هرکس بسته به استعداد و توانایی خود پیشرفت می کرد. وجود کلاسهای چندپایه به صورت یک واقعیت اجتناب ناپذیر همه جا مشهود بوده است زیرا که محدودیت تعداد معلم و مقیدنبودن زمان شروع و اختتام تحصیل و ایجاد فرصت های پیشرفت فردی برای هر محصل چنین کلاسهایی که عملاً ایجاب می گردد اتفاقاً گاهی نتایج مطلوبی نیز بار می آورده است. تدریس و تعلیم و تربیت به لحاظ وسعت دامنه فعالیت و شمول عامی که پیدا کرده ظاهراً اهمیت خود را بعنوان یک فنی و یا هنر در اذهان و قضاوتها و برداشت ها از دست داده و گاهی کار تا به آن جایی اعتبار گشته که هرکسی در هر شرایط به خود اجازه می دهد در این امر خطیر به طور مستقیم و غیرمستقیم دخالت و یا فعالیت نماید. در این مقاله ابتدا به بررسی جایگاه کلاس های عشایر و دلیل تشکیل آنها و در ادامه به مدیریت کلاس های عشایر پرداخته می شود.

تعریف کلاس چندپایه

کلاسی را که با حضور دانش آموزان دو یا چند پایه ی تحصیلی و با تدریس یک معلم در یک اتاق درس تشکیل و اداره می شود چندپایه می نامند.

کلاس چند پایه یک سیستم آموزشی مستقل از ابتدایی و دارای معلم و کتاب مخصوص به خود نمی باشد بلکه پایین بودن آمار دانش آموزان یک روستا تشکیل چنین کلاس هایی را ضروری ساخته و اهمیت پرداختن به این شکل نیز دقیقاً از همین جانشی می شود که محتوای کتاب های درسی و ساعات مصوب و امتحانات در کلاس های چند پایه با تک پایه فرقی نداشته و یک معلم عهده دار این همه وظایف می باشد. (صمدیان، ۱۳۸۷، صص ۱۳ و ۱۴)

کلاس های چند پایه در ایران

آمار نشان می دهد که نظام آموزش و پرورش ایران حدود یک میلیون دانش آموز در کلاس های درس پایه به تحصیل می پردازند. دانش آموزان کلاس های درس چند پایه را دانش آموزان روستایی یا دانش آموزان حومه شهرهای کوچک و دور افتاده تشکیل می دهند. آموزگاران کلاس های درس چند پایه نیز بیشتر از مناطق روستایی برخاسته اند؛ که عمدتاً دارای مدرک تحصیلی دیپلم هستند و کمترین آموزش ها را دیده اند و از آموزش های پایه ی معلمی بی بهره اند. (فضلی، ۱۳۸۲، ص ۳۶)

دلیل اصلی تشکیل کلاس های چند پایه

دلیل اصلی تشکیل کلاس های چند پایه به حد نصاب نرسیدن تعداد دانش آموزان در یک پایه ی تحصیلی است. معمولاً حد نصاب تعداد دانش آموزان برای رسمیت یافتن کلاس های درس را در هر پایه نظام آموزشی تعیین و ابلاغ می کند. با روند رو به افزایش مهاجرت از روستاها به شهرها زمینه ی تشکیل کلاس های چند پایه فراهم می آید. (متین، ۱۳۷۸، ص ۱۷)

دیدگاه‌های مربوط به کلاس‌های چند پایه

دیدگاه‌های مختلفی نسبت به کلاس‌های درس چند پایه وجود دارد:

برخی این کلاس‌ها را جزو معضلات نظام آموزشی می‌دانند که باید از میان برداشته شود و بعضی دیگر وجود این کلاس‌ها را به مانند فرصتی برای یک عمل آموزش و پرورش بهینه به شمار می‌آورند. تحقیقات نشان می‌دهد که میان دانش‌آموزان کلاس‌های درس چند پایه و دانش‌آموزان کلاس‌های درس تک پایه از حیث توانایی شناختی تفاوت معناداری وجود ندارد.

دانش‌آموزان کلاس‌های درس چند پایه نسبت به دانش‌آموزان کلاس‌های تک پایه از نظر رشد اجتماعی، سازگاری محیطی، بیان عواطف، روحیه همکاری، بهداشت روانی، پختگی رفتاری و ... به دانش‌آموزان کلاس‌های تک پایه برتری نشان می‌دهند. تدریس در کلاس‌های درس چند پایه و دانش‌آموزی در این کلاس‌ها، تجارب فراوانی را به بار می‌آورد. تجارب برآمده از کلاس‌های درس چند پایه برای معلمان، افزایش توانایی حرفه‌ای و وابستگی به دانش‌آموزان است که به گفته یکی از معلمان کلاس چند پایه: معلم کلاس چند پایه، سرپرست خانواده پر فرزند است که باید برای همه‌ی آنان به صورت متفاوت برنامه ریزی کند و به نسبت مساوی محبت خود را به هر کدام از بچه‌ها نشان دهد؛ و بر این باور است که کلاس درس چند پایه «کلاس زندگی» است. (رئوف رضایی، ۱۳۷۲، ص ۷۴).

دلایل تشکیل کلاس‌های چند پایه

پایین بودن تعداد دانش‌آموزان در مناطق روستایی و کمبود معلم دو مشکل اساسی است که باعث دور ماندن کودکان این مناطق از درس و مدرسه می‌شود. در بیشتر موارد، نتایج اسف‌انگیز نیز به دنبال دارد؛ زیرا تعدادی از این کودکان در سنین آموزش از شرکت در کلاس درس باز می‌مانند و تعدادی نیز که شرکت در کلاسی که بچه‌های کوچکتر از خودشان در آن درس می‌خوانند، ترک تحصیل می‌کنند. آموزش در کلاس‌های چند پایه، شیوه‌ای است که دسترسی کودکان روستایی را به کلاس درس بیشتر می‌کند. البته تدریس در این کلاس‌ها نیازمند برخورداری از مهارت‌های ویژه و روش‌های مناسب سازماندهی کلاس است. همچنین می‌توان به روز کردن شیوه‌های تدریس، کارآمد کردن بهره‌گیری از منابع و افزایش مشارکت جمعی و توسعه سواد از دیگر دلایل تشکیل کلاس‌های چند پایه شمرد. (فضلی، ۱۳۸۲، ص ۱۴)

مشکلات و معضلات آموزشی و تربیتی کلاس‌های چند پایه

۱- کمبود وقت:

با استناد به ساعت آموزشی کلاسها، یک معلم چند پایه باید ۱۲۰ ساعت در هفته به فرآیند یاددهی و یادگیری بپردازد. با توجه حجم، گستردگی مطالب و مفاهیم آموزشی، فقر فرهنگی، دو زبانی، پیش‌نیازهای آموزشی دانش‌آموزان روستایی، تغییرات به روز محتوای آموزشی و ارزشیابی از جمله مشکلات اساسی و عدیده‌ای است که بصورت آگاهانه از فراگیران و معلمان این کلاسها رفته و می‌رود. معلمان ناچارند دوسر را بر اساس اهمیت تقسیم بندی نموده و بیشترین زمان کلاس را به تدریس دوسر اساسی (ریاضی، علوم، فارسی و تعلیمات اجتماعی) بپردازند.

۲- فضای آموزشی نامناسب:

با تکیه بر تحقیقات و پژوهش‌های عینی از معلمان کلاسهای چند پایه، نگاه‌های مشترکی در زمینه نامطلوب بودن بیشتر فضاها و امکانات آموزشی وجود دارد. نامناسب بودن فضا از جمله محورهای اساسی ایجاد مشکلات و موانع روشهای تدریس بصورت نوین می‌باشد. درصد قابل توجهی از فضای کلاسهای چند پایه مدارس روستایی از لحاظ میزان فضا برای هر فراگیر، طرز قرار دادن میز و نیمکت‌ها، جهت نور، رنگ و کیفیت دیوار کلاس، سقف کلاس کیفیت نامناسب دارند. بر اساس آمارگیری نمونه‌ای در سطح سه بخش تحت تصدی مدیریت آموزش و پرورش، در اکثر روستاها، کلاسهای چند پایه هنوز هم بصورت اجاره‌ای و فضای نامطلوب اداره می‌شود.

۳- ترکیب سنی فراگیران:

وجود دانش آموزانی با ویژگیها و سنین متفاوت، گاهاً معلمان کلاسهای چند پایه را در امر مسائل آموزشی و تربیتی با مشکل مواجه می سازد. چرا که سنین ۶ تا ۱۵ ساله این کلاسها اغلب دوره های مختلف رشد جسمی، ذهنی و عاطفی را با نیازهای متفاوت می گذرانند. معلمان مجبورند با هرگروه سنی رفتار و توجه خاص مربوط به سن خود را به عمل آورد.

۴- نقش تفاوت های فردی در کلاس های چند پایه:

در مقایسه با کلاس های عادی تفاوت های فردی دانش آموزان چه از لحاظ استعداد ها و ویژگیها و تواناییها فردی و چه از لحاظ جنسیت مشهود تر است. چرا که در این کلاس ها فراگیرانی با ویژگیها و تفاوت های آموزشی و فرهنگی خاص وجود دارد. بر اساس نظریه میدان شناختی، نقش اساسی بر عهده معلم است که برای نیل به رشد و پرورش شاگردان معلم باید از ساخت و پویایی فضاهای زندگی شادگردانش آگاهی کافی داشته باشد. (مرتضوی زاده، ۱۳۸۹، صص ۲۱ و ۲۲).

۵- کمبود وسایل و امکانات آموزشی:

وجود تغییر روز افزون مطالب و محتوای کتاب های درسی و رشد سریع تکنولوژی و فن آوری اطلاعات، باز هم دانش آموزان کلاسهای چند پایه را از دستیابی به تکنولوژی آموزشی محروم می دارد و بار سنگینی معلومات فقط باعث تقویت افزایش حافظه طوطی وار در ذهن فراگیران می گردد. برای تدریس و یاددهی یک آزمایش کوچک عملی درس علوم مانند آهن ربا، گوی و حلقه مطالب آموزشی بصورت تئوری و تخیلی در ذهن دانش آموزان تغذیه می شود. در بعضی از مدارس محروم روستایی حتی وجود نیازهای اولیه یک مدرسه (میز و صندلی و تابلوی آموزشی مناسب) جهت تحقق اهداف آموزشی شدیداً در مضیقه می باشند. اغلب کلاسهای چند پایه فاقد وسایل آموزشی جدید است. حتی بارها مشاهده شده است که پس از اتمام فعالیتهای آموزشی مدارس شهری وسایل کهنه و دست دوم این مدارس در اختیار معلمین مناطق محروم روستایی و کلاسهای چند پایه قرار می دهند. چه بسا در برخی از موارد وسایل و اموال اسقاطی مدارس شهری که به اصطلاح از (مُد) افتاده است روانه ی مدارس روستایی می شود تا فراگیران کلاسهای چند پایه از آن استفاده نمایند. در شرایطی که همین فرزندان روستایی آینده ساز جامعه ایران فردای ما هستند.

۶- گرفتاریها و مشکلات خانوادگی دانش آموزان کلاسهای چند پایه:

تامین نیروی انسانی جهت کمک به درآمد اقتصادی در زمینه امورات (کشاورزی، دامداری، قالی بافی) اغلب بر عهده ی فرزندان کوچک خانواده می باشد و تحصیل فرزندان از مسایلی است که درامر تدریس دانش آموزان و پیشرفت کار معلم، مانع ایجاد می کند. بسیاری از فراگیران پس از اتمام فعالیتهای آموزشی ناچارند به یاری اولیای خود بشتابند. هر چند که این امر ممکن است در گردش چرخ های اقتصادی خانواده مفید واقع شود اما در بیشتر موارد این امورات، سنگین، خارج از حد و توان و حوصله ی اطفال است و معایبی را همچون خستگی شدید جسمی و در مجموع عقب ماندگیهای درسی و غیبت های مکرر و گاهاً پس از پایان مقطع ابتدایی موجبات افت تحصیلی و ترک تحصیل را فراهم می نماید.

۷- دو زبانی و تاثیر آن بر پیشرفت تحصیلی و رشد اجتماعی و عاطفی فراگیران کلاسهای چند پایه:

دو زبانی از مساله ساز ترین واقعیت های است که آموزش و پرورش کشور ما به عنوان یک امر فراگیر که به مناطق خاص و محدودی اختصاص ندارد، مواجه است. اغلب دانش آموزان کلاسهای چند پایه به ویژه کودکان پایه اول و سپس پایه دوم و سوم از نظر آموزش آسیب پذیرترین قشرهای دو زبانه هستند. (عزیری، ۱۳۸۸، صص ۳۶ و ۳۷)

محاسن کلاسهای چند پایه

۱. کلاس های چند پایه بهترین فرصت برای آموزش مهارت های زندگی است و اگر معلمان این کلاس ها دوره های آموزشی ویژه ای را سپری کنند، در این کلاس ها فراگیران می توانند با تدبیر ویژه معلم، ضمن آموزش مفاهیم درسی به یادگیری روابط اجتماعی نیز بپردازند.

۲. معلم به دلیل کمی تعداد دانش آموزان در کلاس های چند پایه می تواند ضمن استفاده از پتانسیل حضوردانش آموزان بزرگتر برای آموزش دانش آموزان کوچکتر مفاهیم درسی مختلف را با یکدیگر به شیوه های که برای دانش آموز قابل فهم تر باشد آموزش دهد و به عبارتی مرز بین درسهای مختلف را بردارد.

۳. در کلاس های چند پایه معلم می تواند با توجه به شناختی که از ویژگی های روحی دانش آموزان دارد ارتباط صمیمانه تری با وی برقرار کند.

۴. در یک کلاس چند پایه دانش آموزان سنین بین ۶ تا ۱۵ ساله وجود دارد که دوره های مختلف رشد جسمی، شناختی و عاطفی - روانی را با نیازهای متفاوت می گذرانند که تعامل بین آنها در یادگیری اثرات زیادی دارد.

۵. استفاده از برخی وسایل کمک آموزشی آماده شده برای سایر پایه ها به طوری که در وقت، هزینه صرفه جویی شده و بر کارایی تدریس افزوده می شود.

۶. در صورت همخوانی پایه های تحصیلی (اول - دوم)، (دوم - سوم)، (سوم - چهارم) و یا ترکیب ها نزدیک، به جهت یادآوری و تکرار، مفاهیم و مطالب آموزشی سنوات قبل یا دانستنیهای نیاموخته شده بسیار مفید است.

۷. دانش آموزان با دقت به آزمایشات و کارهای عملی که در پایه های بالاتر انجام می شود، توجه می کنند.

۸. ایجاد حس اعتماد به نفس و ابراز وجود در ارائه آموخته هایشان در برابر سایر فراگیران پایه های دیگر. (مرتضوی زاده، ۱۳۸۹، صص ۱۷ و ۱۸).

شیوه های اداره ی کلاس چند پایه

اداره کلاس های چند پایه خیلی متنوع و حتی غیرقابل تصور است هر معلم یک شیوه برای اداره کلاس که می توان شباهتی بین این کلاس ها ندید اما گفتیم هر معلم برنامه ای لازم دارد که بر اساس آن کلاس خود را اداره کند ارائه این برنامه و چهارچوب جهت تسلط بیشتر بر کلاس و بالا بردن کارایی معلم نیز از اهمیت زیادی برخوردار است که از هر نظر شباهت اداره کلاس های چند پایه را به هم نزدیک می کند که در ذیل به نمونه های آن اشاره می کنیم:

۱: شیوه کلاس محوری:

در حال حاضر بیشتر معلمان از شیوه اداره این کلاس ها به صورت محور قرار دادن ۲ یا ۳ کلاس در یک ساعت استفاده می کنند و معلم مستقیماً و رودرو با این ۲ یا ۳ کلاس مشغول کار می شود و برای هر کلاس ۱۵ دقیقه وقت صرف می کند و ۲ کلاس غیر محور نیز مشغول دروسی چون انشا نویسی - نقاشی - خط، تمرین ریاضی و ... که نیاز کمتری به نظارت

مستقیم آموزگار دارد. استفاده از این روش در کلاس های چند پایه (بخصوص پنج پایه) ضروری به نظر می رسد ولی معایب زیادی نیز دارد که استفاده از این شیوه اداره کلاس برای مدیران چند پایه را زیاد توصیه نمی شود به دلایل ذیل:

۱. سروصدای دانش آموزان پایه غیر محور به عنوان یک عامل مزاحم به هنگام تدریس پایه های محور در نحوه اداره کلاس این عزیزان اختلال ایجاد می کند.

۲. فعالیت های اضافی پایه های غیرمحور به عنوان یک عامل مزاحم به هنگام تدریس پایه محور می شود.

۳. در کل کلاس از نظم خاصی برخوردار نخواهد بود.

۴. معلم روی فعالیت دانش آموزان غیر محور نظارتی مستقیم ندارد و همین باعث کم کاری گروه غیرمحور می شود.

۵. کم شدن نظارت معلم روی بعضی از دروس باعث می شود که دانش آموزان فکر کند دروسی مانند انشا و هنر از اهمیتی چندان برخوردار نیستند و غیره.

با توجه به معایب فوق که به آنها اشاره کردیم و باز هم این شیوه اداره کلاس خیلی معمول و رواج و زیادی دارد آن هم به علت های زیادی که به تعدادی از آنها در ذیل اشاره می کنیم.

✓ از نظر تقسیم زمان آموزگار مجبور است از این روش استفاده کند (زمان لازم را برای تدریس در اختیار داریم).

✓ با توجه به استفاده از زمان از نظر جدول بودجه بندی دروس زیاد مشکل نخواهیم داشت.

✓ گاهی دانش آموزان می توانند با استفاده از این روش دروس سال قبل را مرور کنند یا دروس سال آینده را بیاموزند (مثلاً معلم ریاضی پایه پنجم در کنار پایه چهارم تدریس می کند وقتی مساحت ذوزنقه را تدریس می کند خودبه خود دانش آموز پایه چهارم آمادگی برای یادگیری بهتر این مطلب درس را در سال آینده خواهد داشت و یا حتی آن را بیاموزد کما اینکه معلمان چند پایه خیلی وقت ها این مساله را بیان کرده اند در هنگام کار جدول ضرب پایه سوم گاهی دانش آموزان پایه دوم بهتر پاسخگو هستند).

✓ آسانترین و راحتترین شیوه اداره کلاس برای اتمام دروس است. (صمدیان، ۱۳۸۵، صص ۱۳۸ و ۱۳۹).

۲: شیوه اداره کلاس به صورت (تدریس ماده درسی واحد به صورت همزمان به تمام پایه ها)

در این شیوه معلم باید ابتدا مقدماتی را فراهم کند و مثلاً یک درس ریاضی را که ارتباط طولی با دروس پایه های دیگر را دارد انتخاب و همزمان مفاهیم را به صورت عمودی اهداف آن را استخراج می کند و همزمان در یک جلسه به دانش آموزان پایه های مختلف بدون جداسازی و قرار دادن یک گروه در محوریت و گروه دیگر در غیر محور به دانش آموزان ارائه دهد. مثلاً درس دایره: دانش آموز پایه اول با شکل گردی آشنا شود و بتواند گردی بکشد - پایه دوم با اسم دایره آشنا شود و بتواند با وسایل مانند سکه دایره رسم کند - پایه سوم شعاع و قطر دایره را رسم کند - با پرگار دایره را رسم کند - چهارم به وسیله پرگار دایره رسم کند و قطر و شعاع دایره ای رسم کند و در مورد تعداد آنها بحث کند بتواند با طناب و خط کش محیط دایره را محاسبه کند - و در پایه پنجم دانش آموز بتواند با استفاده از عدد پی محیط و مساحت دایره را محاسبه کند اگر خوب توجه کرده باشید ارتباط طولی بعضی از دروس این توانایی را به معلم چند پایه می دهد که در یک جلسه همزمان تمام پایه های کلاس را در محور کار قرار بدهد و بیشتر از آنچه که دانش آموزان لازم دارد بیاموزد مشکل اصلی این روش از چند نظر قابل بررسی است اول اینکه از این روش که روش گروهی و بسیار فعال است پایه اول و دوم و سوم تاریخ و مدنی و جغرافیا

ندارند و این دو درس در پایه چهارم و پنجم زیاد مرتبط نیستند مهمتر از همه در تنظیم برنامه کلاسی مشکلاتی به وجود می آورد ساعت های دروس همخوانی ندارند.

از این روش وقتی به خوبی استفاده می کنیم که ابتدا از اول سال تحصیلی جدولی از مفاهیم کلیه دروس تهیه می کنیم که ارتباط عمودی در بین پنج پایه دیده شود دوم اینکه این مفاهیم اهداف مشترکی نیز داشته باشند سوم اینکه برنامه ای از فعالیت های هر یک از گروههای دانش آموزی تدوین شود.

مثلاً درس علوم بخش جانوران را در نظر بگیرید.

✓ در پایه اول - آشنایی با حرکت جانوران - محل زندگی متفاوت - فایده بعضی از آنها

✓ در پایه دوم - آشنایی با پوشش بدن محل زندگی، انواع جانوران فایده آنها و مقایسه آنها

✓ در پایه سوم - نیازهای جانوران - رابطه محل زندگی با آب و هوا و غذا و طبقه بندی مهره داران.

✓ در پایه چهارم - طبقه بندی جانوران بی مهره - محل زندگی - انواع انگلها

✓ در پایه پنجم آشنایی با جانداران زنده - آغازیان - خصوصیات بعضی از جانداران که شبیه جانوران هستند با یادداشت این مفاهیم برای هر هر پایه یک فعالیت گروهی در نظر می گیریم تعدادی از برجسپ حیوانات مختلف می آوریم مثلاً در پایه اول جانورانی که در آب شنا می کنند و پرواز می کنند را در جدول های تهیه شده بچسبانند در پایه دوم آنها را که در صحرا زندگی می کنند و آنها را که در جنگل و غیر زندگی می کنند به جدول مربوط به خود می چسبانند و پایه سوم جدول مهره داران را با استفاده از برجسپ ها کامل کنند و خصوصیات آنها را بنویسیم در پایه چهارم در گروهی جدول مربوط به بی مهره ها را کامل کنند و عکسهای مربوط را در جای خود بچسبانند و در پایه پنجم به بررسی انواع قارچها و باکتریها و ویروس ها بپردازند، با استفاده از میکروسکوپ و موارد کاری مشاهدات خود را یادداشت نمایند. (عزیزی، ۱۳۸۵، ص ۸۲ تا ۸۴)

۳: روش (تدریس مواد درسی مختلف با اهداف مشترک به چند پایه در یک زمان)

در روش قبلی ما یک درس را در نظر می گرفتیم و همزمان آن واحد درسی را به کل پایه ها ارائه دادیم اما در این روش که برنامه کلاسی را بیشتر مد نظر گرفته ما می توانیم دروس مختلف را که هدفهای مشترک دارند را در یک جلسه تدریس نمایم سپس مراحل اجرای به صورت مختصر به این قرار است.

الف: انتخاب مفاهیم درسی مختلف در پایه ها که دارای اهداف مشترک باشند.

ب: استخراج و نوشتن اهداف مشترک

ج: تدوین برنامه فعالیت های هر یک از گروههای کلاسی

مرحله ۱: در این روش معلم طبق برنامه کلاسی خود مفاهیم دروس را انتخاب می کند و می داند چه باید بگوید.

مثلاً اول ریاضی ترتیب اعداد

دوم: علوم جانوران در کجا زندگی می کنند.

سوم: اجتماعی رعایت نظم و قانون مقررات

چهارم: تاریخ و مدنی مدرسه خانه دوم ماست (نقش های مدرسه)

پنجم: علوم: ماشینها (ماشین ساده و)

مرحله ۲: هدف مشترک برای تدریس مفاهیم در یک زمان واحد را باید انتخاب کنیم (چون کدام از واحدهای درسی که بیان شد هدف کلی آن بیان شد ما نمی توانیم اهداف جزئی هر یک از دروس را استخراج و ارائه دهیم). هدف مشترک دروس فوق (بیشتر نظم و ترتیب - مرتب بود - رعایت مافوق ومقررات).

مرحله ۳: تدوین برنامه ای برای فعالیت های گروهی کلاسها - مثلاً ترتیب دادن نمایشی که رعایت نظم و ترتیب به نفع ماست و برای پایه اول مهره های داده شود که به ترتیب آنها را در خانه صفر تا ۹ بچسبانند به صورت گروهی و آن را به گروههای دیگر جهت بررسی بدهند پایه دوم جدول محل زندگی جانوران در روی تابلو بکشند و به صورت نمایشی هر یک شکل یک جانور را نشان دهد و در محل خود بنشیند در پایه سوم نظر خود را به صورت گروهی در مورد نمایش کل کلاس ارائه دهند دانش آموزان پایه چهارم جدولی تهیه کنند از کارکنان مدرسه وظایف هر یک به صورت گروهی خلاصه در گروههای بیان خود بیان کنند علوم پایه پنجم در مورد نظم و مرتب بودن ماشینها فکر کنند و نظم کار ماشین ها را بیان کنند. (برج و لالی، ۱۳۷۹، صص ۵۸ و ۵۹)

آموزش چند پایه در حقیقت تشکیل شده از فنونی است که به معلمان امکان هدایت یادگیری دانش آموزان با سطوح سنی متفاوت و توانایی های گوناگون را به صورت همزمان می دهد و این در حالی است که طبق بازدیدهای به عمل آمده اکثر معلمان این کلاسها از همان روشها آموزشی سنتی موجود در کلاس های تک پایه آنها در سطحی بعضاً ضعیف تر (به دلیل ناهمگونی جامعه مخاطب، فرصت محدود آموزشی، حجم وسیع کتب درسی ...) بهره می گیرند. با توجه به اینکه کیفیت فرایند فعالیت های معلم و روشهای آموزشی او هسته مرکزی آموزش چند پایه ای را تشکیل می دهد مسلماً نقصان تجربه و کمبود اطلاعات معلمان این کلاس ها مستقیماً به کیفیت آموزشهای کلاسی آسیب می رساند. (آقازاده، ۱۳۸۴، ص ۵۷)

نتیجه گیری

با اندکی مطالعه در سابقه تعلیم و تربیت می توان دریافت قدمت وجود کلاسهای چندپایه به آغاز تعلیم و تربیت گروهی می رسد زیرا که تا قبل از ایجاد تغییرات کمی و کیفی در آموزش و پرورش به شیوه جدید تعلیم و تربیت کدامیک و برنامه ریزی شده با قالب امروزی امر آموزش و تعلیم و تربیت متناسب با نیازها و ارزشها رایج هرزمان و تحت تأثیر و سیطره حکومت، نظامها، جوامع، فرقه ها و حتی خانواده ها به طرق مختلف جریان داشته است.

برای اداره ی کلاس های چند پایه روش های مشخصی وجود ندارد و نمیتوان گفت کدام روش برای اداره ی کلاس بهترین است، بلکه معلم با توجه به تعداد پایه ها، امکانات موجود، زمان موجود و... از شیوه های معینی استفاده می شود.

برای اداره ی کلاس از شیوه ی معمول استفاده می شود: - شیوه ی کلاس محوری (معلم دو یا سه کلاس را محور قرار می دهد و در یک ساعت مستقیم و رودرو با آنها کار میکند، بقیه ی کلاس های غیرمحور را مشغول انجام تکالیفی چون نقاشی، انشا، تمرین خط و ... میکند). - شیوه ی تدریس ماده ی درسی به صورت همزمان به تمام پایه ها (در این روش معلم مقدماتی را فراهم میکند و مطلب را که ارتباط طولی با دروس و پایه های دیگر دارد انتخاب میکند و همزمان مفاهیم را به صورت عمودی و همزمان در یک جلسه به تمام دانش آموزان در تمام پایه ها بدون جداسازی ارائه می دهد). - روش تدریس مواد درسی مختلف با اهداف مشترک به چند پایه در یک زمان در این روش معلم برنامه ی درسی را در نظر گرفته و دروس مختلف را که هدف های مشترک دارند را در یک جلسه تدریس کرده سپس مراحل اجرا به صورت منسجم به این قرار است: الف " انتخاب مفاهیم درسی مختلف در پایه های که دارای اهداف مشترک اند. ب " استخراج و نوشتن اهداف مشترک. ج " تدوین

برنامه‌ی فعالیت‌های هریک از گروه‌های کلاسی. برای ارائه‌ی بهتر تدریس معلمان عزیز سعی کنند روش‌های تدریس خود را بررسی کنند و معایب و محدودیتهای تدریس خود را اصلاح کنند.

منابع

۱. آقازاده، محرم؛ فضلی، رخساره (۱۳۸۴). راهنمای آموزش در کلاس‌های چندپایه. تهران: آبیژ.
۲. برچ، ایان و لالی، مایک (۱۹۹۶). تدریس چندپایه در مدارس ابتدایی. ترجمه پریش جعفری (۱۳۷۹). تهران: دفتر همکاری‌های بین‌المللی وزارت آموزش و پرورش.
۳. رئوف رضایی، رضا (۱۳۷۲). برنامه‌ریزی، تدریس و اداره‌ی کلاس‌های چندپایه. تهران: دفتر برنامه‌ریزی و تالیف کتب درسی.
۴. سیف، علی‌اکبر (۱۳۸۱). روان‌شناسی پرورشی (روان‌شناسی یادگیری و آموزش). تهران: انتشارات آگاه.
۵. صمدیان، صمد (۱۳۸۵). شیوه‌اداره و تدریس در کلاس‌های چندپایه. تهران: نشر جمالی.
۶. صفوی، امان‌الله (۱۳۸۵). روشها، فنون و الگوهای تدریس. تهران: انتشارات سمت.
۷. عزیزی، اسحاق علی (۱۳۸۸). چالش مدیریت آموزشگاه‌ها و مدارس کوچک. ماهنامه رشد مدیریت مدرسه، ۶، ۶.
۸. فضلی، رخساره (۱۳۸۲). پیشینه‌ی کلاس‌های چندپایه. تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی رشد معلم.
۹. کدیور، پروین (۱۳۹۴). روان‌شناسی تربیتی. تهران: انتشارات سمت.
۱۰. متین، نعمت‌الله (۱۳۷۸). آموزش ابتدایی و کلاس‌های چندپایه. تهران: پژوهشکده‌ی تربیت معلم پژوهش‌نامه‌ی آموزشی.
۱۱. ملکی، حسن (۱۳۸۲). رویکرد تلفیقی به برنامه‌ی درسی. تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
۱۲. مرتضوی زاده، حشمت‌الله (۱۳۸۹). راهنمای تدریس در کلاس‌های چندپایه. تهران: انتشارات عابد.

Multi-grade Classroom Management Method

Sina Bahman Nia¹, Touraj Mahmoudian Azar²

1. Bachelor student of Farhangian University of Allameh Amini Campus of Tabriz, educational science, primary school and pre-school discipline

2. Bachelor student of Farhangian University of Allameh Amini Campus of Tabriz, educational science, primary school and pre-school discipline

Abstract

The multi-grade classroom management method is concerned with ways in which teachers improve student behavior and pave the way for facilitating and accelerating the favorable learning of students. The purpose of this paper is to examine the methods of managing the multi-grade classes using a review-library method. The normal way of classroom management is used for multi-grade classroom management: - The class-centered approach (the teacher focuses on two or three classes and works with them in a face-to-face way for an hour and spends the rest of non-centered classes doing assignments like drawing, composition, handwriting practice, etc.). - The method of teaching the subject simultaneously to all of the grades (in this way, the teacher prepares the classrooms and chooses the subject that has a longitudinal relationship with the lessons of the other grades, and presents concepts to all students of all grades at a single session vertically and concurrently without separating them). - The method of teaching different subjects with common goals to several grades simultaneously (in this way, the teacher considers the curriculum and teaches different lessons having common goals in one session, then follows these stages: a) "Selecting different concepts in the grades that have shared goals" B. "Extracting and writing the common objectives, C). " Compiling a program for the activities of each classroom group. To present a better teaching, dear teachers need to try to evaluate their teaching methods and improve the possible defects and shortcomings of their teaching methods.

Keywords: method, management, classroom, multi-grade, teaching
